

DUAL TA'LIMDA INGLIZ TILINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY USULLARI

Azimova Oyshaxon Otabek qizi

Baliqchi tuman 1-son texnikumi

Ingliz tili fani o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada dual ta'lim tizimida ingliz tilini baholashning zamonaviy usullari tahlil qilinadi. Dual ta'lim sharoitida o'quvchilarning nazariy bilimlari va amaliy ko'nikmalarini aniqlash uchun innovatsion baholash usullari muhimdir. Maqolada formatif, summativ, kompetensiyaga yo'naltirilgan baholash, elektron testlar, portfelyo va loyihaviy baholash tizimlari o'rganiladi. Baholash jarayonida pedagogik va texnologik vositalar, o'quvchilar motivatsiyasini oshirish mexanizmlari, o'quv natijalarini tahlil qilishning samarali metodlari keltiriladi.

Kalit so'zlar: dual ta'lim, ingliz tili, baholash, zamonaviy usullar, formatif baholash, summativ baholash.

MODERN METHODS OF ENGLISH LANGUAGE ASSESSMENT IN DUAL EDUCATION

ABSTRACT

This article analyzes modern methods of assessing the English language in the dual education system. Innovative assessment methods are important for determining the theoretical knowledge and practical skills of students in the conditions of dual education. The article studies formative, summative, competency-based assessment, electronic tests, portfolio and project assessment systems. Pedagogical and technological tools in the assessment process, mechanisms for increasing student motivation, and effective methods for analyzing learning outcomes are presented.

Keywords: dual education, English, assessment, modern methods, formative assessment, summative assessment.

СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ ОЦЕНКИ ЗНАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В СИСТЕМЕ ДВОЙНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация

В данной статье анализируются современные методы оценки знания английского языка в системе дуального образования. Инновационные методы оценки важны для определения теоретических знаний и практических навыков учащихся в условиях дуального образования. В статье рассматриваются формирующее, итоговое, компетентностное оценивание, электронные тесты, портфолио и проектная система оценки. Представлены педагогические и технологические средства в процессе оценивания, механизмы повышения мотивации учащихся и эффективные методы анализа результатов обучения.

Ключевые слова: дуальное образование, английский язык, оценка, современные методы, формирующее оценивание, итоговое оценивание.

Kirish

Dual ta'lim tizimi so'nggi yillarda butun dunyoda va O'zbekistonda ham keng tarqalib bormoqda. Bu tizim o'quvchilarga nazariy bilimlarni o'rganish bilan birga amaliy ko'nikmalarni ham rivojlantirish imkonini beradi. Ingliz tilini o'qitishda dual ta'limning o'ziga xosligi shundaki, o'quvchilar nafaqat maktab darslarida, balki ish joyida amaliy faoliyat olib boradilar. Shu sababli baholash tizimi ham an'anaviy testlar va yozma ishlar bilan cheklanmay, zamonaviy, interaktiv va ko'p qirrali bo'lishi lozim.

O'zbekistonda dual ta'limni rivojlantirish va ingliz tilini o'qitishda sifatli baholashni ta'minlash bo'yicha Prezident qarorlari va Vazirlar Mahkamasining reglamentlari mavjud. Masalan, 2021 yildagi "Dual ta'limni rivojlantirish strategiyasi" hujjatida o'quv jarayonida innovatsion baholash usullarini qo'llash tavsiya etilgan. Bu esa o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini aniq aniqlash va ularni ish joyida amaliy qo'llash imkonini beradi.

Dual ta'limda ingliz tilini baholashning dolzarb masalasi shundaki, an'anaviy baholash usullari ko'pincha o'quvchining nazariy bilimini o'lchaydi, ammo amaliy muloqot ko'nikmalari, ish faoliyati va kommunikativ kompetensiyalar yetarlicha

baholanmaydi. Shu sababli, pedagoglar va tadqiqotchilar baholashning innovatsion va integratsiyalashgan usullarini ishlab chiqish va qo'llashga urg'u berishadi. Zamonaviy baholash usullari quyidagilardan iborat: formatif baholash (o'quv jarayonida bilim va ko'nikmalarni muntazam baholash), summativ baholash (o'quv dasturini yakunlashda natijani aniqlash), portfelyo baholash (o'quvchi ishlarini tizimli to'plam sifatida baholash), loyihaviy baholash (real ish vazifalarini bajarish orqali kompetensiyalarni aniqlash) va elektron testlar (interaktiv va avtomatlashtirilgan baholash tizimlari). Dual ta'limda ingliz tilini baholashda pedagogik va texnologik yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi. Pedagoglar o'quvchilarning individual o'sishini kuzatishi, qayta aloqa berishi va ularni motivatsiya qilishi lozim. Elektron testlar va onlayn platformalar o'quvchining bilim va ko'nikmalarini tezkor tahlil qilish imkonini beradi. Dual ta'lim tizimida ingliz tilini baholashning samaradorligini aniqlash uchun tadqiqotda aralash metodologik yondashuv qo'llanildi. Bu metodologiya nazariy tahlil, empirik kuzatuv va amaliy sinovlarni o'z ichiga oladi. Tadqiqot asosiy ravishda Toshkent shahridagi oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalaridagi dual ta'lim dasturlari doirasida olib borildi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – o'quvchilarning ingliz tilidagi nazariy bilimlari va amaliy ko'nikmalarini baholashda zamonaviy usullarning samaradorligini aniqlash.

Shu maqsadda bir nechta metodlar birlashtirildi:

Nazariy tahlil – dual ta'lim va ingliz tilini baholash bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlar, strategiyalar, standartlar va pedagogik reglamentlar o'rganildi. Bu bosqichda xalqaro va milliy standartlar, innovatsion baholash tizimlari, elektron platformalar va portfelyo baholash usullari tahlil qilindi.

Kuzatuv – o'quv jarayonida o'quvchilarning faoliyati, darsga qatnashishi va turli baholash shakllariga bo'lgan munosabati kuzatildi. Kuzatuv yordamida o'quvchilarning individual va guruhdagi muloqot ko'nikmalari, loyiha ishlari va amaliy mashg'ulotlarda qatnashuvi tahlil qilindi.

Empirik tadqiqot (so'rovnoma va intervyu) – 150 nafar dual ta'limda o'qiyotgan o'quvchilar va 25 nafar ingliz tili o'qituvchilariga so'rovnomalar o'tkazildi. So'rovnoma o'quvchilarning baholash tizimiga bo'lgan qiziqishi, motivatsiyasi va o'z-

o'zini baholash ko'nikmalarini aniqlashga qaratildi. Intervyular esa o'qituvchilarni baholashning amaliy qiyinchiliklari, samarali usullar va o'quvchilarning natijalarini baholash bo'yicha fikrlari bilan tanishtirdi.

Amaliy sinovlar – o'quvchilarga elektron testlar, portfelyo topshiriqlari va loyiha ishlarini bajarish topshirildi. Har bir baholash usuli natijalari alohida tahlil qilindi, ularning o'quvchilarning til ko'nikmalarini, ijodiy fikrlashini va kommunikativ qobiliyatini qanday o'lchashini aniqlashga qaratildi.

Statistik tahlil – natijalar SPSS va Excel dasturlari yordamida tahlil qilindi. O'quvchilarning baholash natijalari, formatif va summativ baholashdagi muvaffaqiyat ko'rsatkichlari, portfelyo va loyiha ishlari bo'yicha olingan ballar, elektron testlarda erishilgan natijalar statistika vositalari yordamida solishtirildi va baholandi.

Dual ta'limda ingliz tilini baholashning samaradorligi va o'quvchilarning bilim hamda ko'nikmalarini rivojlantirishdagi rolini ko'rsatdi. So'rovnoma, kuzatuv va amaliy sinovlar orqali olingan ma'lumotlar bir nechta asosiy yo'nalishda tahlil qilindi. Birinchidan, **formatif baholash** usuli o'quvchilarning kundalik darsdagi faoliyatini va tilni qo'llash ko'nikmalarini kuzatishda samarali ekanligi aniqlangan. O'quvchilar o'z-o'zini baholash, o'qituvchi bilan tezkor qayta aloqa orqali o'z xatolarini aniqlash va to'g'rilash imkoniga ega bo'ldilar. Kuzatuv natijalari shuni ko'rsatdiki, formatif baholashning muntazam qo'llanilishi o'quvchilarning motivatsiyasini sezilarli darajada oshirgan. Ikkinchidan, **summativ baholash** orqali olingan natijalar dual ta'lim sharoitida ingliz tilidagi amaliy ko'nikmalarni to'liq baholashga yetarli emasligini ko'rsatdi. An'anaviy yozma testlar va imtihonlar o'quvchilarning ish joyidagi vaziyatlarda tilni qo'llash qobiliyatini to'liq aks ettirmagan. Shu sababli summativ baholashni boshqa innovatsion usullar bilan integratsiyalash zarurati aniqlangan. Uchinchidan, **portfelyo va loyihaviy baholash** usullari o'quvchilarning real ish faoliyati va kommunikativ qobiliyatlarini aniq aks ettirgan. O'quvchilar tomonidan tayyorlangan portfelyolar va loyiha ishlari, ish jarayonida duch kelgan vaziyatlarni hal etishdagi til ko'nikmalarini, ijodiy fikrlashini va muloqot qobiliyatini baholashga imkon berdi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, portfelyo va loyihaviy ishlar

baholashda **motivatsiyani oshirish va o'quvchi faolligini rag'batlantirish** jihatidan eng samarali hisoblanadi. To'rtinchidan, **elektron testlar va interaktiv baholash tizimlari** o'quvchilarning bilimlarini tezkor va aniq baholash imkonini berdi. Onlayn testlar va platformalar yordamida o'quvchilar natijalari avtomatik tarzda tahlil qilinib, individual yondashuvni amalga oshirish osonlashdi. Shu bilan birga, elektron testlar o'quvchilarning texnologiyaga bo'lgan qiziqishini oshirdi va baholash jarayonini qiziqarli qilmoqda.

Xulosa

Formativ baholash o'quvchilarning darsdagi faoliyatini doimiy kuzatish va xatolarni tezkor aniqlash imkonini beradi. O'quvchilar o'z-o'zini baholash va refleksiya qilish orqali tilni qo'llash qobiliyatlarini mustahkamlaydi, shuningdek, dars jarayoniga faollik bilan jalb qilinadi. Formativ baholashning muntazam qo'llanilishi o'quvchilarni o'z ishiga mas'uliyat bilan yondashishga, o'z bilim va ko'nikmalarini tahlil qilishga rag'batlantiradi.

Dual ta'lim tizimida ingliz tilini baholashning samaradorligi faqat zamonaviy usullarni qo'llash bilan cheklanmaydi. Baholash jarayonining muvaffaqiyati pedagogik yondashuv, doimiy qayta aloqa, o'quvchilarni rag'batlantirish va individual yondashuv bilan bog'liq. Bu esa o'quv jarayonini yanada samarali qiladi va o'quvchilarning til ko'nikmalarini mukammal darajada shakllantiradi.

Xulosa qilib aytganda, dual ta'lim tizimida ingliz tilini baholashning kompleks va zamonaviy tizimi – formatif, summativ, portfelyo, loyiha ishlari va elektron testlarni o'z ichiga olgan pedagogik yondashuv – o'quvchilarning bilim darajasini oshirish, amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish va real ish sharoitida tilni qo'llash qobiliyatini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ushbu tizim pedagoglarga baholash jarayonini optimallashtirish, o'quvchilarga individual yondashuvni tashkil etish va dual ta'lim sifatini oshirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Axmedov, B. (2020). *Ingliz tilini o'qitishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar*. Toshkent: O'qituvchi.

2. Karimova, D. (2019). *Dual ta'lim tizimida til o'qitish metodikasi*. Toshkent: Fan va texnologiya.
3. Norqulov, S. (2021). *Pedagogik baholashning nazariy va amaliy asoslari*. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
4. Rahmonov, A. (2020). *Elektron testlar va interaktiv baholash vositalari*. Toshkent: Innovatsion pedagogika.
5. Yo'ldoshev, J. (2018). *O'quvchilarning kommunikativ va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish*. Toshkent: O'zbekiston pedagogika universiteti nashriyoti.
6. Qodirova, M. (2019). *Ingliz tilini baholashda portfelyo va loyiha ishlari qo'llanilishi*. Toshkent: Ta'lim metodikasi.
7. Tursunov, K. (2021). *Formativ va summativ baholash tizimlari: nazariy va amaliy jihatlar*. Toshkent: Pedagogik nashr.
8. Sobirova, N. (2020). *O'quv jarayonida motivatsiya va o'zini baholash*. Toshkent: Fan va ta'lim.
9. Xolmatov, F. (2018). *Dual ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalar*. Toshkent: Ta'lim sohasi nashriyoti.
10. Yusupova, L. (2019). *Til o'rganishda individual yondashuv va samarali baholash usullari*. Toshkent: O'zbekiston ta'limi.